

Василик В. В. – аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5129-8917>

Виправлення та ресоціалізація засуджених до позбавлення волі в системі засобів реалізації завдань кримінально-виконавчого законодавства

Будь-яка сфера правового регулювання, зокрема виконання кримінальних покарань, неодмінно ґрунтується на основоположних конституційних принципах, які є підґрунтям для розвитку відносин між правовою державою та особою. До таких принципів належать: невід'ємність, непорушність і недоторканність прав та свобод особи; верховенство права; взаємна відповідальність держави й особи; обмеженість і підзаконність державної влади; суворе підпорядкування закону в діяльності всіх державних органів і посадових осіб тощо. Нині актуальними є проблеми дотримання прав і законних інтересів громадян, що опинилися в місцях позбавлення волі. **Метою статті** є визначення особливостей виправлення та ресоціалізації засуджених до позбавлення волі в системі засобів реалізації завдань кримінально-виконавчого законодавства. **Методологія.** Під час підготовки статті використано окремі загальнонаукові та спеціально-наукові методи пізнання, зокрема: історичний, філософсько-правовий, порівняльний, системний, функціональний, узагальнення. **Наукова новизна.** За результатами емпіричного дослідження виправлення та ресоціалізації засуджених до позбавлення волі в системі засобів реалізації завдань кримінально-виконавчого законодавства запропоновано авторське трактування поняття «ресоціалізація засуджених до позбавлення волі», згідно з яким це процес позитивних змін особистості засудженого внаслідок застосування правових, організаційних, педагогічних, психологічних, виховних та інших заходів впливу з метою усунення негативних ціннісних орієнтирів засуджених, наслідків їхньої ізоляції, закріплення результатів виправлення, надання їм допомоги після відбуття покарання та сприяння їхній адаптації в соціальному середовищі. Доведено, що під час визначення виду установ виконання покарань критерій відкритості/закритості цих установ доцільно застосовувати лише до установ, що виконують покарання у виді позбавлення волі. Сформульовані висновки поглиблюють знання про об'єкт дослідження, сприяють вивченню процесу виконання та відбування покарання засудженими. **Висновки.** Кримінально-виконавче законодавство України регламентує порядок й умови виконання та відбування кримінальних покарань з метою захисту інтересів особи, суспільства й держави завдяки спрямуванню зусиль на виправлення та ресоціалізацію засуджених, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так й іншими особами, а також запобігання тортурам і нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими. Держава поважає та охороняє права, свободи й законні інтереси засуджених, забезпечує необхідні умови для їх виправлення і ресоціалізації, соціальну й правову захищеність, їхню особисту безпеку. Головними завданнями ресоціалізації засуджених можна вважати відновлення та розширення її соціально корисних зв'язків і відносин із суспільством, розвиток цілісної особистості, здатної до об'єктивного ставлення як до навколишнього світу, так і до себе; зміна спрямованості особистості; створення системи її моральних, ідейних, правових переконань відповідно до прийнятих у суспільстві норм і цінностей; формування в осіб, які відбувають покарання, здатності до стабільної самостійної законслухняної поведінки після відбування покарання.

Ключові слова: ресоціалізація; режим виконання покарання; позбавлення волі; засуджений до позбавлення волі; виправна колонія; правовий статус; установи виконання покарань.

Вступ

У протидії злочинності держава застосовує значну кількість заходів економічного, соціального, правового, організаційного, політичного та культурно-виховного спрямування. Покарання в такому разі є засобом охорони суспільства й громадян від злочинних посягань. Застосування цього заходу здійснюють як за допомогою погрози таким покаранням, що наявна в санкції кожної кримінально-правової норми, так і шляхом його реалізації, тобто подальшої ресоціалізації осіб, що вже вчинили злочини.

Ресоціалізація – це процес прийняття індивідом соціальних норм і культурних цінностей, утрачених, або неналежно засвоєних раніше, або оновлених на новому етапі суспільного розвитку. У

певному сенсі ресоціалізація передбачає засвоєння індивідом деяких цінностей і норм, які радикально відрізняються від набутих ним раніше. Ресоціалізація пов'язана з руйнуванням засвоєних індивідом у процесі асоціалізації, десоціалізації негативних антигромадських норм і цінностей, прищепленням визнаних суспільством цінностей та вчинків; вона нагадує первинну соціалізацію, оскільки повинна радикально по-новому розставити акценти реальності (Perinskaia, 2005).

Проблеми виконання покарань досліджували у своїх працях К. А. Автухов, В. С. Батиргарєєва, Ю. В. Баулін, І. Г. Богатирьов, О. І. Богатирьова, Є. М. Бодюл, В. В. Василевич, Б. М. Головкін, А. П. Гель, Т. А. Денисова, О. М. Джужа, Т. В. Кам'янець, О. Г. Колб, В. Я. Конопельський,

І. М. Копотун, О. В. Корчинський, В. В. Лень, М. І. Лисенко, В. А. Львович, І. С. Михалко, О. М. Неживець, Ю. А. Пономаренко, М. С. Пузирьов, В. М. Синьов, А. Х. Степанюк, О. В. Ткачова, В. М. Трубников, В. І. Тютюгін, С. Я. Фаренюк, С. І. Халимон, М. П. Черненко, Ю. В. Шинкарьов, І. С. Яковець та ін.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є визначення особливостей виправлення та ресоціалізації засуджених до позбавлення волі в системі засобів реалізації завдань кримінально-виконавчого законодавства.

Виклад основного матеріалу

Ресоціалізацію слід розглядати як поновлення в людини втрачених соціальних цінностей і досвіду спілкування, поведінки, життєдіяльності, як процес, що відбувається в межах реадaptaції та сприяє відновленню пристосувальних можливостей людини до наявних норм і правил поведінки. Проте неможливо створити певне ресоціалізаційне середовище, не домігшись спочатку створення нормальних для людини умов життєдіяльності в установі виконання покарань (УВП): безпечного проживання, здорового харчування, вільного надходження об'єктивної інформації про життя за межами УВП, якісного здійснення медичної допомоги, справедливого ставлення персоналу УВП, чіткої організації режиму тощо.

У роботі із засудженими та в умовах кримінально-виконавчої системи цей процес передбачає кілька взаємозалежних площин: як основна мета діяльності соціально-психологічної служби УВП, як психолого-педагогічний процес, що забезпечує досягнення зазначеної мети, як внутрішній процес якісної зміни свідомості, почуттів і поведінки особистості. Ресоціалізація засуджених – це відновлення їхньої соціалізації в межах суспільних форм життєдіяльності та мотивування форм соціально корисної діяльності.

На думку Ю. Баранова, засобами ресоціалізації засуджених є: режим (встановлений порядок виконання та відбування покарання), виховна робота, здобуття освіти, професійна підготовка і трудове виховання, відновлення зв'язків з представниками суспільства. Засоби ресоціалізації засуджених застосовують з огляду на вид покарання, особу засудженого та бажання повернутися до соціально прийнятних форм життєдіяльності (Baranov, 2008, p. 112).

Ресоціалізація засуджених, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, досить складна, оскільки втрата соціальних зв'язків і суспільно корисних рис є глибокою, а подеколи – незворотною (Nalyvaiko, 2000).

Метою ресоціалізаційної діяльності засуджених є зміна спрямованості особистості, створення системи її моральних, ідейних, правових переконань відповідно до прийнятих у суспільстві норм і цінностей, формування в осіб, що відбувають покарання, здатності до стабільної самостійної законслухняної поведінки після відбування покарання.

Необхідність дослідження проблем ресоціалізації засуджених посилюється у зв'язку з подальшим реформуванням української кримінально-виконавчої системи, пріоритетним напрямом якої є застосування та імплементація в національне кримінально-виконавче законодавство міжнародних стандартів утримання засуджених, що спрямовані забезпечити успішну адаптацію засуджених до умов ізоляції, а також сформувати моделі поведінки, необхідні для успішного входження в соціум після їх звільнення.

Ресоціалізація не є одноразовою миттєвою процедурою, вона відбувається у два етапи: під час відбування покарання та після нього. Основні завдання першого етапу ресоціалізації засуджених – нівелювати або звести до мінімуму негативні моменти, спричинені ізоляцією засудженого від суспільства, підготувати його до правослукняного життя на волі, а другий – надати йому допомогу в соціальній адаптації після звільнення від відбування покарання. Саме ресоціалізація має забезпечити відновлення та розширення соціально корисних зв'язків і відносин із суспільством звільненої з місць позбавлення волі особи, розвиток цілісної особистості, здатної до об'єктивного ставлення як до навколишнього світу, так і до себе, світоглядного вибору, орієнтованого на загальнолюдські й національні цінності (Dromin, 2007, p. 260).

Ефективна ресоціалізація засуджених до позбавлення волі може бути лише за умови: максимального врахування особливостей психіки засуджених, віку, статі, стану здоров'я, інтересів, перспектив подальшого життя в суспільстві; створення системи індивідуального та диференційованого впливів соціального, педагогічного, психологічного, правового спрямування; урахування рівня та характеру соціальної поведінки, а також специфіки реагування на конкретні психолого-педагогічні ситуації засудженим. У місцях позбавлення волі ресоціалізацію розглядають як цілісний процес виправлення, корекції, виховання, перевиховання, соціально-педагогічної підтримки засудженого з використанням карально-виховних, освітньо-виховних, трудотерапевтичних й інших технологій в УВП (Romaniuk, & Chovhan, 2016).

Під час здійснення ресоціалізації визначають й основні напрями діяльності УВП, які полягають у засвоєнні засудженими елементарних норм, цінностей і знань, необхідних і достатніх для

того, щоб бути включеними до життя в суспільстві. Водночас вона пред'являє конкретні вимоги до умов відбuvання покарань. Вони мають бути достатніми принаймні для того, щоб засуджених не втрачав уміння і навичок поведінки, що практикується у звичайних умовах життя суспільства.

В ізоляції від суспільства особистість засудженого зазнає значних змін, унаслідок яких найбільш значущими для неї стають цінності, що забезпечують індивідуальне існування, а цінності, що відображають соціальну сутність людини, стають другорядними. Цей факт засвідчений чисельними дослідженнями як іноземних, так й українських вчених.

В умовах ізоляції засудженим створюють необхідні умови для стимулювання їхньої правомірної поведінки й досягнення кінцевої мети кримінально-виконавчого законодавства – захисту інтересів особи, суспільства, держави. Реалізацію такої мети здійснюють крізь призму виконання завдань, які постають перед кримінально-виконавчим законодавством, зокрема через визначення принципів виконання кримінального покарання, де диференціація та індивідуалізація виконання покарань сприяють реалізації інших її складових. Засуджений після закінчення строку покарання знову потрапляє в суспільство, норм якого він має дотримуватися, проте внаслідок певних причин він не завжди здатен їх дотримуватися, адже для такої людини адаптуватися в соціумі стає складним завданням. Саме тому першочерговою в роботі УВП постає проблема ресоціалізації засуджених.

На думку Н. Є. Колесникової, ресоціалізацію можна вважати поліфункціональним поняттям: її можна тлумачити як функцію УВП, як завдання фахівців кримінально-виконавчої системи, як процес трансформації особою власного життєвого досвіду з метою зміни соціальної поведінки, як інструмент управління процесом реінтеграції злочинців у суспільство, як технологію роботи із засудженими або як альтернативу відбuvання покарання (Kolesnikova, 2011, p. 68).

Водночас М. С. Рибак трактує ресоціалізацію як коригування властивостей особистості засудженого в наданні їй рис, необхідних і достатніх для життя в певній позитивній або нейтральній, з позицій громадської безпеки, соціальній групі (Rybak, 2004).

Свою чергою Н. О. Крайнова пропонує розглядати ресоціалізацію засуджених як процес відновлення індивіда як соціалізованого члена суспільства, що здійснюють на підставі застосування до особи, яка вчинила злочин і засуджена за нього, комплексу правових, організаційних, психолого-педагогічних, виховних та інших заходів впливу на різних етапах кримінальної відповідальності з метою

недопущення повторного вчинення протиправних діянь (Kraynova, 2002).

Так, Н. Ф. Уфимцева ресоціалізацією засуджених вважає тривалий процес, що є складним комплексом психолого-педагогічних, економічних, медичних, юридичних та організаційних заходів, спрямованих на формування в кожного засудженого здатності й готовності до включення після відбuvання покарання у звичайні умови життя суспільства. На її думку, ресоціалізація визначає основні напрями діяльності виправних установ. Вона передбачає засвоєння елементарних норм, цінностей та знань, необхідних і достатніх для того, щоб бути включеними в життя суспільства. Це допоможе засудженому на перших етапах порівняно успішно виконувати необхідну кількість ролей у звичайних умовах життя суспільства, а в перспективі буде слугувати базою для відновлення відповідного обсягу функцій нормального члена суспільства (Ufimtseva, 2003, p. 235).

Ресоціалізація – це комплекс (система) правових, організаційних, педагогічних, психологічних, виховних та інших заходів впливу, які здійснюють на різних етапах реалізації кримінальної відповідальності з метою змінення асоціальних установок, системи ціннісних орієнтацій, протидії асоціальній деградації особистості, корекції протиправної поведінки, попередження злочинів, створення нормальних умов для подальшої соціалізації.

Ресоціалізація, зазначає О. І. Осауленко, – це процес формування в особи позитивних рис, які сприяють поважному ставленню до людини, суспільства, праці, норм моралі, звичаїв, традицій та стимулюють правослухняну поведінку, тобто ресоціалізація в такому значенні є своєрідним змістом процесу виправлення (Osaulenko, 2002, p. 60).

Процес ресоціалізації є складним і трудомістким. Тому на шляху досягнення мети покарання постають певні складнощі щодо здійснення цієї процедури. У зв'язку із цим можна виокремити декілька основних проблемних аспектів, що пов'язані з: формуванням позитивних установок у засудженого, неякісною підготовкою працівників УВП, замкнутістю (закритістю) засудженого і як наслідок – неможливістю подолати його особисті психологічні проблеми тощо. Безсумнівно, усі ці фактори ускладнюють процес ресоціалізації як у психологічному, так і в соціальному вимірах. У роботі із засудженими в умовах кримінально-виконавчої системи цей процес безупинний та має кілька взаємозалежних площин: постає як головна мета діяльності соціально-психологічної служби УВП; як психолого-педагогічний процес, що забезпечує досягнення зазначеної мети; як внутрішній процес якісної зміни свідомості, почуттів і поведінки особи.

З огляду на зазначене, ресоціалізацією засуджених до позбавлення волі, на наш погляд, слід вважати процес позитивних змін особистості засудженого внаслідок застосування правових, організаційних, педагогічних, психологічних, виховних та інших заходів впливу з метою усунення негативних ціннісних орієнтирів засуджених, наслідків їхньої ізоляції, закріплення результатів виправлення, надання їм допомоги після відбуття покарання та сприяння їхній адаптації в соціальному середовищі.

Ресоціалізація є доволі складним і суперечливим явищем не лише в частині теоретичного обґрунтування, а й для практичної реалізації, передусім – для персоналу органів та УВП і тих працівників, які долучаються до роботи із засудженими особами, звільненими з місць позбавлення волі. З одного боку, таку ситуацію можна трактувати як результат процесу становлення поняття «ресоціалізація» засуджених, що є однією з основних категорій національної науки кримінально-виконавчого права; водночас така ситуація не може позитивно позначатися на практиці виконання-відбування покарання у виді позбавлення волі.

У ст. 6 КВК України основними засобами виправлення та ресоціалізації засуджених визначено встановлений порядок виконання та відбування покарання (режим), суспільно корисну працю, соціально-виховну роботу, загальноосвітнє та професійно-технічне навчання, громадський вплив.

Саме режим є інструментом, за допомогою якого відбувається ресоціалізація засуджених і здійснюється кара під час відбування засудженим кримінального покарання. Виконання та відбування кримінального покарання реалізуються в умовах режиму, встановленого в місцях позбавлення волі, який, будучи певним порядком виконання і відбування покарання за правовим змістом, урегульовані нормами кримінально-виконавчого права. Режим позбавлення волі є складним правовим явищем, яке повинно передбачати чітке поняття, закріплене на нормативному рівні, оскільки режим виконання та відбування покарання у виді позбавлення волі має забезпечити реалізацію найважливіших функцій, досягнення яких зумовить і досягнення завдань покарання. У місцях позбавлення волі режим виконує декілька функцій, насамперед – це кара за вчинений злочин.

На думку О. Г. Колба, кара як елемент мети покарання є, з одного боку, вимушеною необхідністю держави реагувати на злочинну поведінку винних осіб, а з іншого – превентивним заходом, передумовою виправлення та ресоціалізації засуджених шляхом стримання бажання вчинити новий злочин і гальмування їхніх деструктивних учинків. Превентивний зміст

застосування кари передбачає збереження соціально корисних властивостей особи засудженого, що обмежує його криміногенні властивості, та запобігання тортурам і нелюдському або такому, що принижує їхню гідність, поводженню з боку персоналу УВП, а також протидіє вчиненню злочинів та інших правопорушень серед інших осіб в умовах ізоляції від суспільства (Kolb, 2005).

Режим також є одним з найконцентрованіших засобів втілення кари та примусу. Він передбачає встановлені відповідними нормативно-правовими актами ізоляцію засуджених, постійний нагляд за ними, виконання покладених на них обов'язків, реалізацію їхніх прав і законних інтересів, дотримання особистої безпеки засуджених та персоналу, роздільне тримання різних категорій засуджених, різні умови утримання залежно від виду виправної установи, зміну умов відбування покарань.

На переконання О. С. Стеблинської, позбавлення волі – це крайня міра реагування держави на вчинення особою злочину. Відбування такого виду покарання в УВП тягне за собою суттєві обмеження стосовно засудженого, серед яких ізоляція, режим, постійний нагляд і контроль. Такі умови впливають на особу по-різному, а отже, і наслідки цього впливу є різноманітними (Steblynska, & Yarmoliuk, 2016).

Ознаками режиму виконання і відбування покарання у виді позбавлення волі О. В. Хорошун вважає сувору й точну правову регламентацію режиму відбування покарання; можливість застосування примусових заходів для забезпечення дотримання правил режиму у випадку їх невиконання засудженим; фактичну реалізацію правил режиму в процесі виконання та відбування покарання (Khoroshun, 2012).

У кримінально-виконавчому законодавстві є декілька позицій щодо визначення поняття «режим». Його визначають як порядок та умови в місцях позбавлення волі, правила поведінки, що встановлені в УВП, і деякі науковці розглядають режим у вузькому та широкому значенні.

Зокрема, М. О. Стручков вважає, що «режим, праця і політико-виховна робота є основними й обов'язковими засобами процесу виправно-трудоного впливу на засуджених». Таку позицію обстоював й О. С. Міхлін, який у більшості своїх праць активно використовував саме поняття «порядок» або «правила поведінки», а не «режим».

Режим утримання – це один з основних заходів виправлення засуджених, спонукання їх до правослухняної поведінки, що безпосередньо передбачено кримінально-виконавчим законом. У кримінально-виконавчих установах режим – це встановлений і регламентований нормами права, обов'язковий для засуджених порядок поводження, що містить елементи кари, яка спрямована на

досягнення завдань покарання. Режим – це врегульований нормами кримінально-виконавчого права порядок виконання та відбування покарання, який забезпечує виправлення засудженого й підготовку його до життя в суспільстві.

Головним призначенням режиму відбування покарання є виховний вплив на засуджених, а примусова регламентація їхнього способу життя привчає засуджених до порядку, свідомого дотримання встановлених правил поведінки, дисциплінує їх, виховує потребу в праці, повагу до закону, встановлених у суспільстві норм співіснування та інші позитивні риси.

Режимом у широкому значенні вважають сукупність заходів, за допомогою яких здійснюють процес виправлення ув'язнених. Режим у цьому контексті передбачає регулювання всіх аспектів життя ув'язнених в УВП, зокрема суспільно корисну працю та виховну роботу. Режим у вузькому значенні передбачає встановлення певних правил ізоляції засуджених, їхньої поведінки, прав та обов'язків, обумовлених фактом відбування покарання, регулювання порядку пересування в межах місця позбавлення волі, регламентацію форм спілкування ув'язнених з навколишнім світом, система заходів стягнення та заохочення (Zlyvko, & Tkachenko, 2011, p. 175).

Умови відбування покарання в УВП визначають правові норми, що встановлюють регламентовані чинним законодавством право-обмеження та обов'язки для засуджених, виконання яких забезпечують можливість застосування примусових заходів, установлених кримінально-виконавчим законодавством. Як умови застосування основних засобів виправлення та ресоціалізації засуджених, режим водночас відіграє найактивнішу роль у системі та взаємодії основних засобів виправлення і ресоціалізації засуджених. Різні умови утримання в місцях позбавлення волі створюють для засуджених залежно від сумлінної поведінки, відповідального ставлення до праці, виконання встановлених правил (завдань) або від виду колонії. Серед функцій режиму в місцях позбавлення волі важливо розрізнити основні – ті, для яких він створений і врегульований законом, і ті, які забезпечують його виконання. Насамперед режим передбачає каральну функцію, оскільки саме за допомогою режимних вимог і правообмежень реалізується кримінально-правова кара. Реалізуючи кару, правила режиму спонукають

засудженого дотримуватися вимог закону, не порушувати дисципліну.

Одночасно режим є і засобом виправлення засуджених, також він створює правові й організаційні умови інших засобів правового впливу на засуджених (виховної роботи, суспільно корисної праці, загальноосвітнього та професійного навчання), встановлюючи примусовий порядок їх застосування. У цьому виявляється забезпечувальна функція режиму. Найважливішою з-поміж них є превентивна, пов'язана із запобіганням правопорушенням як з боку засуджених, так і з боку інших осіб. Режимні норми вимагають дотримуватися відповідних правил не тільки засуджених та адміністрацію, а й інших осіб, які перебувають на території колонії або в приміщеннях, де встановлені режимні вимоги.

Наукова новизна

На підставі емпіричного дослідження виправлення та ресоціалізації засуджених до позбавлення волі в системі засобів реалізації завдань кримінально-виконавчого законодавства запропоновано авторське трактування поняття «ресоціалізація засуджених до позбавлення волі», згідно з яким це процес позитивних змін особистості засудженого внаслідок застосування правових, організаційних, педагогічних, психологічних, виховних та інших заходів впливу з метою усунення негативних ціннісних орієнтирів засуджених, наслідків їх ізоляції, закріплення результатів виправлення, надання їм допомоги після відбуття покарання та сприяння їх адаптації в соціальному середовищі.

Висновки

Кримінально-виконавче законодавство України регламентує порядок та умови виконання й відбування кримінальних покарань з метою захисту інтересів особи, суспільства і держави завдяки спрямуванню зусиль на виправлення та ресоціалізацію засуджених, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так й іншими особами, а також запобігання тортурам і нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими. Держава поважає та охороняє права, свободи й законні інтереси засуджених, забезпечує необхідні умови для їх виправлення і ресоціалізації, соціальну та правову захищеність, їхню особисту безпеку.

REFERENCES

- Antypenko, V.F. (Eds.). (2011). *Mizhnarodna kryminolohiia - problemne pole mizhnarodnykh doslidzhen [International criminology - a problematic field of international research]*. Kyiv: Stal. doi: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.22.6643> [in Ukrainian].
- Baranov, Iu.V. (2008). *Resotsializatsiia osuzndennykh k lisheniiu svobody i osvobozhdenykh ot etogo nakazaniia: teoretiko-metodologicheskie i pravovye osnovy [Resocialization of convicts and those released from this*

- punishment: theoretical and methodological and legal foundations]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Moscow [in Russian].
- Dromin, V.M. (2007). Evoliutsiia pokaran v konteksti preventyvykh mozhlyvostei: vid pozbavleniia voli do probatsii [The evolution of punishment in the context of preventive opportunities: from imprisonment to probation]. *Aktualni problemy derzhavy i prava, Actual problems of the state and law*, 32, 259-265. [in Ukrainian].
- Khoroshun, O.V. (2012). Deiaki pytannia rezhymu vykonannia pokarannia ta vidbuvannia kryminalnogo pokarannia u vydi dovichnogo pozbavleniia voli [Some issues of the regime of execution of punishment and serving of criminal punishment in the form of life imprisonment]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnogo universytetu, Bulletin of Zaporizhia National University*, 1(II), 257-261 [in Ukrainian].
- Kolb, O.H. (2005). *Zapobihannia zlochynnosti u mistsiakh pozbavleniia voli [Prevention of crime in places of imprisonment]*. Luts'k: Vezha [in Ukrainian].
- Kolesnikova, N.E. (2011). Sotsialno-psikhologicheskaia resotsializatsiia osuzhdennykh muznchin v ispravitel'nom uchrezhdenii [Social and psychological resocialization of convicted men in a correctional institution]. *Extended abstract of candidate's thesis*. SPb [in Russian].
- Kraynova, N.A. (2002). Problemy resotsializatsii neodnokratno sudimykh lits [Problems of resocialization of repeatedly convicted persons]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Vladivostok [in Russian].
- Nalyvaiko, V.S. (2000). Kryminolohichni problemy resotsializatsii osib, zvilnennykh z mistis pozbavleniia voli [Criminological problems of resocialization of the persons released from places of imprisonment]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Osaulenko, O.I. (2002). Dyferentsiatsiia ta indyvidualizatsiia vykonannia kryminalnykh pokaran u vydi pozbavleniia voli [Differentiation and individualization of execution of criminal punishments in the form of imprisonment]. *Problemy penitentsiarnoi teorii i praktiki, Problems of penitentiary theory and practice*, 7, 59-64 [in Ukrainian].
- Perinskaia, N.A. (2005). Resotsializatsiia [Resocialization]. *Znanie. Ponimanie. Umenie, Knowledge. Understanding. Skill*, 4, 161-162 [in Russian].
- Romaniuk, O.V., & Chovhan, V.O. (2016). *Mizhnarodni standarty, pryntsypy i rekomendatsii v haluzi vykonannia pokaran ta diialnosti orhaniv i ustanov vykonannia pokaran [International standards, principles and recommendations in the field of execution of punishments and activity of bodies and establishments of execution of punishments]*. Bila Tserkva. URL: <https://i-rc.org.ua/files/posibnik-mijnarodni-standarty.pdf>. doi: <https://doi.org/10.34015/2523-4552.2019.1.13> [in Ukrainian].
- Rybak, M.S. (2004). *Resotsializatsiia osuzhdennykh k lisheniui svobody: problemy teorii i praktiki [Resocialization of those sentenced to imprisonment: problems of theory and practice]*. V.P. Malkova (Ed.) (2nd ed., rev.). Saratov: SGAP [in Russian].
- Steblynska, O.S., & Yarmoliuk, O.V. (2016). Okremi pytannia vtechi z mistis pozbavleniia voli abo z-pid varty [Some questions of escape from places of imprisonment or from custody]. *Pravo, Law*, 1(13), 253-259 [in Ukrainian].
- Ufimtseva, N.F. (2003). Osobennosti resotsializatsii osuzhdennykh v penitentsiarnykh uchrezhdeniiakh Germanii (na primere zemli Nizhniaia Saksoniia) [Peculiarities of re-socialization of convicts in penitentiary institutions in Germany (on the example of the state of Lower Saxony)]. *Sotsialnaia rabota na Urale: istoricheskii opyt i sovremennost, Social work in the Urals: historical experience and modernity: Interuniversity Scientific Conference*. (Vol. 3), (pp. 231-248). Yekaterinburg [in Russian].
- Zlyvko, S.V., & Tkachenko, O.H. (2011). Pravovy rezhym v ustanovakh vykonannia pokaran ta slidchykh izoliatorakh yak vyd administratyvno-pravovoho rezhymu [Legal regime in penitentiary institutions and pre-trial detention centers as a type of administrative-legal regime]. *Pravo ta upravlinnia, Law and management*, 1, 172-178 [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Міжнародна кримінологія – проблемне поле міжнародних досліджень : матеріали наук.-практ. семінару / за заг. ред. В. Ф. Антипенка. Київ : Сталь, 2011. 236 с. doi: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.22.6643>.
- Баранов Ю. В. Ресоциализация осужденных к лишению свободы и освобожденных от этого наказания: теоретико-методологические и правовые основы : автореф. дис ... канд. юрид. наук : 12.00.08. М., 2008. 19 с.
- Дрьомін В. М. Еволюція покарання в контексті запобіжних можливостей: від позбавлення волі до умовного випробування. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. Вип. 32. С. 259–265.
- Хорошун О. В. Деякі питання режиму виконання покарання та відбування кримінального покарання у виді довічного позбавлення волі. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 1 (II). С. 257–261.
- Колб О. Г. Запобігання злочинності у місцях позбавлення волі : навч. посіб. Луцьк : Вежа, 2005. 494 с.
- Колесникова Н. Е. Социально-психологическая ресоциализация осужденных мужчин в исправительном учреждении : автореф. дис ... канд. психол. наук : 19.00.05. СПб., 2011. 24 с.
- Крайнова Н. А. Проблемы ресоциализации неоднократно судимых лиц : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Владивосток, 2002. 23 с.
- Наливайко В. С. Кримінологічні проблеми ресоціалізації осіб, звільнених з місць позбавлення волі : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2000. 142 с.
- Осауленко О. І. Диференціація та індивідуалізація виконання кримінальних покарань у виді позбавлення волі. *Проблеми пенітенціарної теорії і практики*. 2002. № 7. С. 59–64.
- Перинская Н. А. Ресоциализация. *Знание. Понимание. Умение*. 2005. № 4. С. 161–162.

- Романюк О. В., Човган В. О. Міжнародні стандарти, принципи і рекомендації в галузі виконання покарань та діяльності органів і установ виконання покарань : метод. рек. Біла Церква, 2016. 131 с. URL: <https://i-rc.org.ua/files/posibnik-mijnarodni-standarty.pdf>. doi: <https://doi.org/10.34015/2523-4552.2019.1.13>.
- Рыбак М. С. Ресоциализация осужденных к лишению свободы: проблемы теории и практики / под ред. В. П. Малкова. 2-е изд., испр. и доп. Саратов : СГАП, 2004. 480 с.
- Стеблинська О. С., Ярмолюк О. В. Окремі питання втечі з місць позбавлення волі або з-під варти. *Право*. 2016. № 1 (13). С. 253–259.
- Уфимцева Н. Ф. Особенности ресоциализации осужденных в пенитенциарных учреждениях Германии (на примере земли Нижняя Саксония). *Социальная работа на Урале: исторический опыт и современность* : межвуз. сб. науч. тр. Екатеринбург, 2003. Вып. 3. С. 231–248.
- Зливко С. В., Ткаченко О. Г. Правовий режим в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах як вид адміністративно-правового режиму. *Право та управління*. 2011. № 1. С. 172–178.

Стаття надійшла до редколегії 18.06.2020

Vasylyk V. – Postgraduate Student of the Department of Criminology and Criminal Law of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-5129-8917>

Correction and Resocialization of Sentences to Deprivation of Liberty in the System of Means of Execution of Tasks of Criminal-Executive Legislation

*Any sphere of legal regulation, in particular, the execution of criminal penalties, is necessarily based on fundamental constitutional principles, which are the basis for the development of relationships between the rule of law and the individual. These include such principles as: inseparability, inviolability and inviolability of the rights and freedoms of the individual; the rule of law; mutual responsibility of the state and the individual; limited and subordinate state power; strict obedience to the law in the activities of all state bodies and officials. Nowadays, the problems of observance of the rights and legitimate interests of citizens who find themselves in places of imprisonment are very acute. The **purpose** of the article there is a definition of the features of the correction and resocialization of prisoners sentenced to imprisonment in the system of means of fulfilling the tasks of criminal executive legislation. **Methodology.** In preparing the article, certain general scientific and special-scientific methods of cognition were used, in particular: historical, philosophical and legal, comparative, systemic, functional, generalization. **Scientific novelty.** As a result of an empirical study of the correction and resocialization of prisoners sentenced to imprisonment in the system of means of fulfilling the tasks of criminal executive legislation, the author's interpretation of the concept of «resocialization of prisoners to imprisonment» is given, according to which this is a process of positive changes in the personality of a convict as a result of the application of legal, organizational, pedagogical, psychological, educational and other measures of influence in order to eliminate the negative value orientations of convicts, the consequences of their isolation, consolidation of the results of correction, rendering assistance to them after serving their sentence and promoting their adaptation in the social environment. It has been proven that when determining the type of institutions for the execution of punishments, the criterion of openness / closeness of these institutions is advisable to apply only in institutions of execution of punishment in the form of imprisonment. The above conclusions deepen knowledge about the object of research, contribute to the study of the process of execution and serving of sentences by convicts. **Conclusions.** The criminal executive legislation of Ukraine regulates the procedure and conditions for the execution and serving of criminal sentences in order to protect the interests of the individual, society and the state by directing efforts to correct and re-socialize convicts, prevent the commission of new criminal offenses by both convicted persons and other persons, as well as prevent torture and inhuman or degrading treatment of convicts. The state respects and protects the rights, freedoms and legal interests of convicts, provides the necessary conditions for their correction and resocialization, social and legal protection and their personal security. The main tasks of the resocialization of convicts can be considered the restoration and expansion of their socially useful ties and relations with society, the development of an integral personality capable of an objective attitude both to the world around them and to oneself; change in the orientation of the personality; creation of a system of moral, ideological, legal convictions in accordance with the norms and values accepted in society; the formation of persons serving a sentence, the ability to stable, independent, law-abiding behavior after serving a sentence.*

Keywords: resocialization; regime of execution of punishment; imprisonment; sentenced to imprisonment; correctional colony; legal status; institutions of execution of punishments.